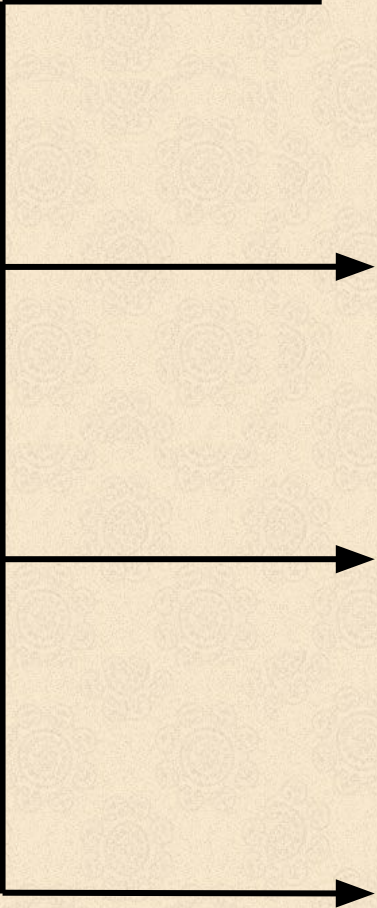

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗРІСТ (ECONOMIC GROWTH)

Реальний приріст об'єму національного продукту в результаті збільшення кількості використовуваних факторів виробництва або вдосконалення техніки і технологій.

Збільшення реального обсягу ВВП і реального доходу на душу населення.

Збільшення потенційного обсягу виробництва в удосконаленні його факторів у вигляді вдосконалення від одного рівноважного стану до іншого в довготривалому періоді.

Різні трактування категорії економічного зростання

К. Маконнел, С. Брю

-це збільшення реального
обсягу продукції (ВНП)
-це збільшення реального
обсягу продукції на душу
населення

А. Томсон

-це збільшення виробничих
можливостей суспільства

С. Самуельсон

-це темпи зростання
економічного добробуту та
національного доходу на
душу населення

Сучасні теорії

-це не тільки кількісне, а й
якісне вдосконалення
продуктів і факторів
виробництва

Особливості

Основна проблема теорії економічного зростання полягає у з'ясуванні шляхів збільшення обсягу виробничих потужностей і ВНП в умови повної зайнятості.

Типи економічного зростання

інтенсивний

Збільшення виробничого потенціалу в результаті вдосконалення технологій і техніки

екстенсивний

Збільшення виробничих потужностей в результаті збільшення кількості використовуваних факторів виробництва

Змішаний (реальний)

Збільшення виробничих потужностей в результаті збільшення кількості використовуваних факторів виробництва і вдосконалення техніки і технологій

Інтенсивні фактори
відображають *якісну* сторону збільшення обсягу виробництва:

- режим економіки
- підвищення кваліфікації працівників
- науково-технічний прогрес
- підвищення якості продукції
- вдосконалення технологій і організації праці

Екстенсивні фактори
відображають *кількісну* сторону збільшення обсягу виробництва:

- зростання числа працівників
- збільшення капіталовкладень
- зростання обсягу споживаної сировини
- збільшення грошових витрат
- зростання тимчасового чинника

Показники динаміки економічного зросту

Річний приріст обсягу ВВП

Показники економічної ефективності

Рівень і якість життя

Річні темпи зростання виробництва основних галузей економіки

Річні темпи зростання ВВП в розрахунку на душу населення

Показники зміни макроекономічного зростання

коефіцієнти росту

темпи росту

темпи приросту

$$\text{Темп росту ВВП} = \frac{ВНП_1}{ВНП_0} \times 100\%$$

Способи вимірювання

У фізичному вираженні - фізичний ріст

У вартісному вираженні - вартісне зростання

Можливі темпи росту

ВИСОКІ

НЕГАТИВНІ

НУЛЬОВІ

ОПТИМАЛЬНІ

Показники динаміки економічного зросту

Це рушійна сила, складові елементи продуктивних сил, які в процесі взаємодії забезпечують збільшення обсягів виробництва та підвищення його ефективності.

Фактори пропозиції

- природні - кількість і якість природних ресурсів
- капітал - кількість і якість застосовуваного капіталу
- працю - кількість і якість трудових ресурсів
- людський капітал - кількість і якість трудових ресурсів, невіддатливих формальній оцінці
- технічні, що відображають технічний прогрес
- інституційно-організовані - фактори, що відображають суспільні інститути
- інформаційні - відображають інформаційне забезпечення.

Фактори попиту

```
graph TD; A[Фактори попиту] --> B[• заробітна плата - чим вона вища, тим вище попит  
• фіскальна політика - чим вищі податки, тим нижче заробітна плата, отже, нижче і економічне зростання  
• схильність населення до заощадження знижує реальний попит, а значить - економічне зростання]; B --> C[Фактори розподілу]; C --> D[Фактори, що забезпечують оптимальний розподіл ресурсів];
```

- заробітна плата - чим вона вища, тим вище попит
- фіскальна політика - чим вищі податки, тим нижче заробітна плата, отже, нижче і економічне зростання
- схильність населення до заощадження знижує реальний попит, а значить - економічне зростання

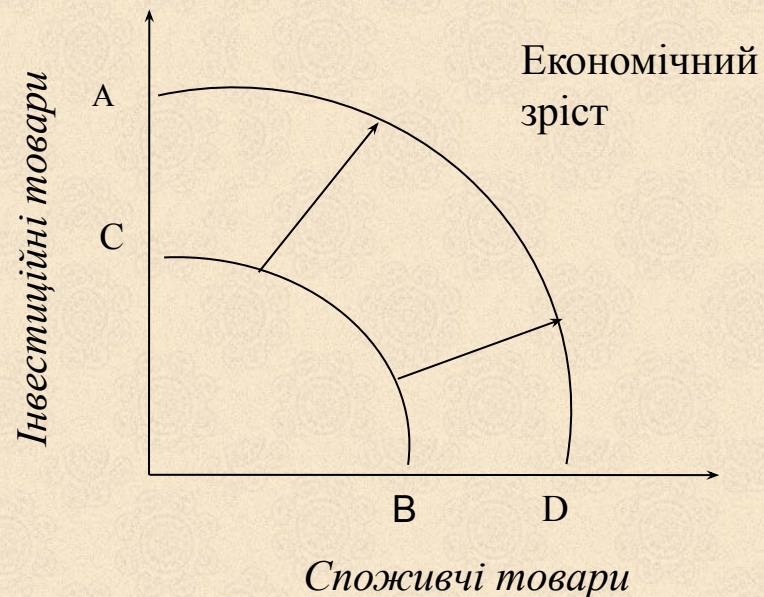
Фактори розподілу

Фактори, що забезпечують оптимальний розподіл ресурсів

Економічне зростання і крива виробничих можливостей

Крива виробничих можливостей відображає поєднання різниць виробництва різних благ, які можуть бути випущені при даній кількості і якості природних і людських ресурсів, основного капіталу та існуючих технологій

Економічне зростання визначається зміщенням кривої похідних можливостей від CB до AD . Зростання кількості та якості ресурсів та вдосконалення технологій забезпечує можливість такого зсуву

Найбільш ефективні способи досягнення економічного зростання

Збільшення капіталовкладень в основний капітал

Забезпечення більш високого кваліфікаційного рівня працівників

Стимулювання наукових досліджень і розробок

Еволюція теорій економічного зросту

Важливою складовою наукового аналізу сутності макроекономіки, вивчення факторів і результатів розвитку національної економіки є дослідження теорій економічного зростання

Теорія факторів розвитку

Відповідно до цієї теорії економікою управляє накопичення капіталу, а випуск продукції забезпечується двома видами витрат - праці і капіталу.

Теорія вимірювання капіталу

Капітал представлений інвестиційними товарами, матеріальними благами, які можуть бути використані для виробництва інших товарів

Теорія тривалої стабілізації

Цей стан досягається в моделі нагромадження капіталу, в якому рівні реальної заробітної плати і відсотка постійні

Теорія напрямків інвестицій

Відповідно до цієї теорії виділяють переважаючі вкладення або в капітал, або в працю

Теорія інновацій

Відповідно до цієї теорії швидке зростання інвестицій в науку, створення нових технологій зумовлює зростання доходу на кожну одиницю зроблених витрат

Проблеми теорій економічного зросту

Тенденції та джерела зростання

Наслідки вибраної моделі технологічної політики

Забезпечення довготривалої стійкості зростання

Темпи оновлення структури національного господарства

Вимірювання факторів і результатів

Класична модель

виражена в поглядах А. Сміта, Ж. Б. Сея, Дж. С. Міля

Основним чинником, що лежить основі класичного підходу, є те, що заробітна плата і ціни досить гнучкі, щоб повертатися в стан рівноваги дуже швидко

Неокласична модель
виражена в поглядах Р. Солоу, Е. Денісова, моделі Коба-Дугласа

В основі неокласичного напрямку лежить ідея оптимальності ринкової системи, що розглядається як досконалий саморегулюючий механізм, що дозволяє найкращим чином використовувати всі вироблені фактори не лише окремій економічному суб'єкту, а й економіці в цілому

особливості

У реальному економічному житті ця рівність порушується

Неокласична модель економічного зросту

Основною початковою посилкою неокласичної концепції економічного зростання є припущення про те, що кожен фактор виробництва «забезпечує» відповідну частку виробленого продукту

Основним інструментом неокласичного аналізу економічного зростання є виробнича функція:
 $y = F(a_1 + a_2 + \dots + a_n)$

$$y = \frac{dF}{da_1} \times a_1 + \frac{dF}{da_2} \times a_2 + \dots + \frac{dF}{da_n} \times a_n$$

де y - об'єм продукту;

a_1 - виробничий фактор (трудовий капітал, земля, підприємницькі здібності)

$\frac{dF}{da_1}$ - граничний продукт i -го фактору

Особливості

- згідно з наведеними формулами обсяг продукту визначається сумою добутків кожного фактора на його граничний продукт;
- раціональний сенс похідної функції полягає в спробі визначити найбільш доцільні комбінації різних факторів виробництва для досягнення максимального обсягу продукції.

Кейнсіанські моделі економічного зросту

модель Р. Харрода

модель Е. Домара

Економічна теорія Харрода

Аналізує не момент порушення рівноваги в економіці і його відновлення, а тривалий період стійкого економічного зростання, теоретично обґрунтовуючи стійкі темпи зростання ринкової економіки.

Форми рівнянь моделі Харрода

Перша заснована на тотожності інвестицій і заощаджень $I=S$

$$C * G = S$$

C - капітальний коефіцієнт ($C=I/\Delta Y$)
 G - темп приросту національного доходу ($G= \Delta Y/Y$)
 S - норма заощаджень ($S=S/Y$)

Друга висловлює «рівновагу безперервного поступального руху»

$$G_w * C_R = S$$

G_w - необхідний темп зростання національного доходу;
 C_R - капітальний коефіцієнт, необхідна величина капіталу;
 S - норма заощаджень, є заданою величиною і водночас відноситься до минулого періоду

Особливість

і

Частка заощаджень у національному доході (S) і необхідний капітальний коефіцієнт є постійними величинами. Звідси і темп зростання національного доходу (G_w) повинен бути постійним.

Модель Домара-Хансена

Грунтується не на рівності заощадження = інвестиції, а на рівності грошового доходу виробничим потужностям, за умови повного завантаження виробництва і повної зайнятості.

Призначення моделі полягає в тому, щоб визначити величину інвестицій і її зростання і тим самим зробити приріст доходу рівний приросту вироблених потужностей.

Рівняння Домара

$$\Delta I \times (1/a) = I b$$

$$\text{звідси } \Delta I/I = b \times a$$

де I – величини щорічних чистих капіталовкладень

ΔI – щорічний приріст інвестицій

$\Delta I/I$ – темп приросту капіталовкладень

$1/a$ - мультиплікатор

a – частка заощаджень у національному доході

b – потенційна середня продуктивність інвестицій

Значення кейнсіанської моделі економічного зростання

Полягає в тому, що розроблені моделі з'явилися корисним інструментом аналізу зв'язків між виробництвом, споживанням і накопиченням; показали роль попиту на інвестиції для забезпечення динамічної рівноваги.